

'De dood is de grote vakantie'

'Ombat' van en door Peter de Graef

DM
12/03/34

Met *Et Voilà*, naar een verhaal van Guy de Maupassant, schreef en speelde Peter de Graef twee jaar geleden een juweel van een toneelmonoloog. Nu brengt hij *Ombat*, een coproductie met De Werf in Brugge. De tekst blijkt van een zelfde superieure kwaliteit. Opnieuw is het een schoolvoorbeeld van mooi gekomponerd, intelligent, spaarzaam en strak maar indringend geschreven, beeldend, mysterieus en droogkomiek verteltheater, dat de lezer/toeschouwer uitnodigt tot meedenken en mediteren over de dingen achter de dingen.

'Ombat' is de niets meer dan zijn klank betekende naam van de figuur die het leven van het hoofdpersonage, de verteller, grondig verandert. Die verteller is een ex-priester die na jaren terugblijkt op een episode uit zijn leven. Zijn verhaal begint met de bedenkking "Meestal weten we niet meer wat we hier nu eigenlijk kwamen doen op het moment dat we eraan begonnen" en eindigt met de machteloze verzuchting "Ik wilde weten wat ik had moeten doen."

Het verhaal is gesitueerd in Zuid-Amerika. Tegen zijn zin wordt de diepgelovige dommekracht Ombat er door het regeringsleger steeds weer toe gedwongen gevangen genomen vermeende guerrillero's te vermoorden. Waarna hij steevast biecht bij de dorpspriester en als penitentie zichzelf geselt. Op een dag vermoordt hij ook de priester, die een verhouding en een kind heeft met één van zijn parochianen. De nieuwe priester — de verteller, zoon van een Fin en een Zuid-Amerikaanse — is een wereldvreemde man, op zoek naar heiligheid, maar zonder enige binding met of aandacht voor de wereld waarin hij terecht komt.

verhaal waarin geen woord te veel mocht staan. Het moest intrigerend zijn en filmisch van opbouw, om de toeschouwer meteen te pakken en hem volgens mijn eigen traject door de situatie te slepen."

"De drie figuren in het verhaal zijn archetypen, die in velen van ons zitten. Om te beginnen de verteller, een goed mens maar vanbinnen verschraald. Hij heeft geen normen of ideologie waarmee hij de wereld kan begrijpen of voor zichzelf een koers uitzetten. Hem rest enkel deftige inertie. Met goede bedoelingen veroorzaakt hij een hoop kwaad."

"Daarnaast heb je de onbegrepen, reine dwaas Benicao, die met zijn fantastisch lijkende maar verre van dwaze redeneringen alleen maar om aandacht vraagt. Maar zelfs wanneer hij, doorredenerend, konkludeert dat de liefde niet bestaat, wordt hij niet begrepen door de verteller."

"De diepgelovige Ombat vertegenwoordigt als een konsekwente en door God bestierde roeping het kwaad, dat de verteller in zichzelf onderdrukt heeft en niet wenst te herkennen. Ombat definieert de verteller en zet deze goede mens op zijn plaats door hun beider verwantschap aan te tonen. Deze drie vormen samen een krachtveld, dat naar mijn gevoel de wereld bepaalt.

Reïnkarnatie

Net zoals in *Et Voilà* zijn in *Ombat* de droge maar bloedstollende beschrijving van geweld en de gelijkwaardigheid van leven en dood opvallend. Het leven is weinig waard en de dood hoort er gewoon bij. Is dat cynisch?

"Niet cynischer dan het leven en

de wereld zelf," zegt De Graef.

"De beestachtige manier waarop Ombat, die zichzelf al zo goed als doodgegeseld heeft, door de dorpingen wordt afgemaakt, zag ik toen ik het verhaal aan het schrijven was letterlijk gebeuren in een reportage over de val van Ceausescu. En die gelijkwaardigheid van leven en dood: voor mij is het leven een ziekte waaraan je doodgaat. Maar ik geloof in reïnkarnatie, daarom schrijf ik er ook zo over. De dood is de grote vakantie na een moeilijk leerjaar. Ik vind daar weinig drama aan. En over het geweld en wat mensen elkaar aandoen verbaas ik me. Maar ik ontken de zin ervan niet, want dan zou ik de zin van de orde der dingen en het eeuwige voortbestaan moeten ontkennen."

Ombat zal in zijn scenische vorm iets minder strak zijn dan *Et Voilà*. "Daar gebeurde alles via het denken, het hoofd," zegt De Graef, "in een poging het vrijwel ongrijpbare te grijpen. *Ombat* is veel anekdotischer, een relaas vanuit het gevoel. De verteller is zich hier ook veel meer bewust van zijn gehoor: Het wordt dus allemaal iets minder strak, maar nog altijd minimaal. Het verhaal vertelt zichzelf. Ik help het een handje."

Wat heet — op de intussen al voorbijgepremière bleek De Graef niet minder dan een meesterwerkje van akteer- en vertelkunst gecreëerd te hebben.

Wim Van Gansbeke

Nova Zembla, *Ombat*. Brugge, De Werf, vanavond en 16 t/m 19 maart, 20.30 uur; Borgerhout, repetitiezaal Nova Zembla, Sergeyselsstraat, 20, 27 t/m 30 april en 4 t/m 7 mei, 20 uur. Uitgebreide toernee volgend seizoen.